

Opponensi vélemény

Dr. Neumann Tibor: Registrum proventuum regni Hungariae.
A Magyar királyság kincstartójának számadáskönyve (1594–1495)
című MTA doktori értekezéséről

A Neumann Tibor által feldolgozott és akadémiai doktori cím elnyerése céljából beadott mű: Registrum proventuum regni Hungariae, A Magyar királyság kincstartójának számadáskönyve (1494–1495) a magyar régiség nagy hagyatéka, ránk maradt hatalmas alkotás. A pénzügyigazgatási dokumentumok sorába tartozik, amint az 1332–1337 között készült pápai tizedjegyzék, a tizedlajstromok valamint a később, a magyar török hatalomváltás után keletkezett török adóösszeírások. Egyik sem terjed ki az egész országra, ám mégis olyan következtetések vonhatók le belőlük, amelyek reprezentatívak keletkezésük idejének Magyarországra, sőt a korábbira is.

Talán feltűnik a defterek ide sorolása, azonban olyan pénzügyi iratok, amelyek az előző, a hatalomváltás előtti időszakra vonatkozó számos adatot őriztek meg. Egyúttal a korábbi korszak lenyomatai, amint Dávid Géza megállapította, vagy például ahogyan Engel Pál felfigyelt rá: megőrizték a készítésük előtti időszak település struktúráját, amire magam is rájöttem a Szegedi szandzsák 1570. évi Káldy-Nagy Gyula által készített fordítás helyneveinek térképre vetítésekor. Továbbá az 1548-as defter Törvénykönyvében felfedeztem a szegedi piac rendjének, amely a defter készítésénél jóval korábban alakult ki, leírását. A sort folytathatnám.

Ernuszt Zsigmond királyi kincstartó számadáskönyve, amint Neumann Tibor írja, könyvének előszavában, kiemelkedik adatgazdagságával és historiográfiai jelentőségével a hasonló hagyatékok közül, és adatai a korabeli ország viszonyaiba a politikától a birtokviszonyokon át a gazdaságig betekintést nyújtanak. Éppen ezért szükségeltett Johann Christian Engel 18. századi kiadása után bevezetővel és jegyzetekkel ellátott újra megjelentetése, amelyet a szerző magas szintű tudományos erudícióval valósított meg.

A kötetet magyar és angol nyelvű Előszóra, amelyet a rövidítések követnek, a Forrás közlésére, amelyet igen gazdag jegyzet anyag kísér, Hely-, név- és tárgymutatóra valamint Függelékre, amely II. Ulászló Király és Ernuszt Zsigmond kincstartó itineráriumát tartalmazza, tagolta a szerző. A tartalomjegyzéket az 1494 és 1495. évi adókimutatások megyék szerinti oldalszámai követik. Mindezekkel a puszta forrást értelmezte, megkönnyítette kezelését, azaz „felöltöztette”.

Az Előszó rendkívül következetes módon és szikáran csak a forrásról szól. Meghatározza a számadáskönyv a műfaját: „... elszámolás a kincstartó hatáskörébe eső rendi jövedelmekről”.

Értesülünk a mű keletkezésének körülményiről, tételeinek elemzéséről, a kódex kézírásairól, a forráskiadás formájáról és így tovább. A szerző nem engedi meg magának a történetírói elemzéseket és kitéréseket. Nincs is rá szüksége, mert számos tanulmányt írt a

